

УДК 657. 47:674

*Панченко О.М.,
к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування,
Воронова Н.В.,
Запорізький національний технічний університет*

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Постановка проблеми. Поняття «інноваційна діяльність» широко використовується в сучасному економічному лексиконі для опису специфічних господарських процесів, пов'язаних зі створенням, використанням та комерціалізацією наукових досліджень і розробок на підприємстві, спрямованих на підвищення його конкурентоспроможності та загальної ефективності. Таке розуміння сутності інноваційної діяльності прямо витікає з визначення, наведеного у Законі України «Про інноваційну діяльність», відповідно до якого «інноваційна діяльність» це – діяльність, що спрямована на використання й комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [1]. Отже, законодавець відмітив існування інноваційної діяльності як окремого виду сукупності специфічних господарських процесів, відокремленого від інших видів діяльності за певними ознаками, обумовленими феноменом інновації.

Інноваційна діяльність підприємства характеризується отриманими результатами і понесеними для цього витратами, які мають кількісну та фінансову оцінку. Нововведенням притаманні не тільки матеріально-речовинні, а й інформаційно-інтелектуальні прояви, з якими споріднені наукоємність та унікальність інновацій [2].

Саме ці прояви, як кваліфікаційні ознаки, й дозволяють відокремити інноваційну діяльність та витрати, пов'язані з нею, в окремий об'єкт обліку. Необхідність виділення витрат інноваційної діяльності в окремий об'єкт обліку обумовлена потребою системи управління в належному інформаційно-аналітичному забезпеченні процесу інноваційного розвитку підприємства. Обліково-аналітична система має оперативно та вичерпно надавати всю необхідну інформацію щодо інноваційних витрат, як важливого фактора впливу на загальну ефективність господарської діяльності

підприємства. Тому виникає питання, як саме побудувати облік інноваційної діяльності на підприємстві, зокрема, в частині відповідних витрат.

Погоджуємося з думкою науковців [3; 4; 5; 6; 7 та ін.], які вважають, що питання забезпечення системи управління інформацією щодо інноваційної діяльності включається у компетенцію управлінського обліку. Тому кожне підприємство має самостійно побудувати необхідну обліково-аналітичну складову для прийняття управлінських рішень щодо інноваційних витрат.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням особливості обліку інноваційної діяльності, доцільності створення системи обліково-аналітичного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень щодо інноваційного розвитку підприємства, проблемам класифікації витрат інноваційної діяльності, їх розподілу за центрами відповідальності та відображенню їх в обліку та бухгалтерської звітності приділяли увагу такі вчені, як: М. Авилкіна, Л. Гнилицька, О. Грицай, Д. Дідух, В. Жук, А. Загородній, А. Єфремов, О. Кантаєва, О. Ковальова, Я. Крупка, О. Кузнецова, О. Левицька, І. Мельничук, Т. Моргунова, Н. Нанівська, А. Пилипенко, І. Садовська, Т. Шира, В. Чиж, Ж. Ющак, Є. Яламова та інші.

Аналіз вивчених джерел показує, що незважаючи на значну кількість наукових робіт, багато проблемних питань обліку витрат інноваційної діяльності залишаються гостро дискусійними, недостатньо розробленими та потребують подальших наукових розвідок.

Постановка завдання. Метою статті є надання науково обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення обліку витрат інноваційної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Існує безліч визначень понять «інновація», «інноваційна діяльність», «інноваційні процеси», запропоновані у працях з теорії та практики інноваційних процесів на підприємстві. Так як облік інноваційної діяльності відноситься до сфери управлінського обліку, то підходить до організації та ведення обліку, зокрема класифікації витрат, визначаються самим підприємством.

Для цього підприємство, насамперед, має вирішити проблему відокремлення об'єктів інноваційної діяльності (майно, джерел майна, господарські процеси з їх формування та руху) від об'єктів обліку, пов'язаних з іншими аспектами господарської діяльності підприємства. Таке відокремлення об'єктів обліку інноваційної діяльності, на нашу думку, має вирішувати одночасно три завдання:

– враховувати здобутки теорії та практики інноваційного менеджменту як специфічної галузі управлінської науки та професійної діяльності, спрямованої на формування функціональної системи стратегічного управління інноваційною діяльністю підприємства та забезпечення умов для його інноваційного розвитку;

– відповідати прийнятій методології обліку витрат, у тому числі щодо визначення витрат за елементами та видами діяльності, формування собівартості об'єктів інноваційної діяльності методами калькулювання;

– не суперечити діючому законодавству у галузі інноваційної діяльності.

Розглянемо проблему одночасного забезпечення цих трьох умов в обліку витрат інноваційної діяльності детальніше.

Теорія інноваційного менеджменту докладно розглядає класифікацію витрат інноваційної діяльності як важливого елемента формування інформаційної бази для прийняття управлінських рішень щодо визначення методів впливу на об'єкт інноваційної діяльності, науковці пропонують різні варіанти класифікації залежно від встановлених ознак. Зокрема, у роботі Т. О. Петухової представлено систематизацію та узагальнення існуючих класифікацій інноваційних витрат за такими ознаками: за технологічними параметрами продуктів інновацій та інновацій процесів; за мірою новизни; за періодом здійснення витрат; за джерелами коштів; за елементами та статтями витрат; за сферою; за стадіями життєвого циклу інноваційного проекту; за об'єктами фінансового обліку; за джерелами фінансування; за періодом обліку; залежно від виду інноваційної діяльності [8, с. 406]. Автор пропонує використовувати групування витрат інноваційної діяльності за наведеними класифікаційними ознаками як підставу для вирішення широкого кола аналітичних завдань, пов'язаних з визначенням структури та джерел формування фінансових ресурсів в сформованих частках між окремими їх видами, цільової орієнтації інноваційної діяльності підприємства.

У роботі С. Ю. Гвоздю [9, с. 20] класифікацію витрат на інноваційну діяльність доповнюють ознакою «за типом трансакцій»: витрати, які виникають при обміні правами власності, через існування комунікативних бар'єрів та психологічне несприйняття нововведень та витрати на оцінку індивідуального вкладу працівника в інноваційну діяльність.

Чиж В. І та Мазейкіна О. О. обґрунтовують доцільність класифікувати витрати не лише за етапами життєвого циклу інноваційного товару (розробка, виробництво, просування і збут, утилізація), а й за частинами етапів життєвого циклу (наприклад, розробки ескізного проекту, технічного проекту, дослідних зразків) [11, с. 3].

Детальний аналіз переліку витрат інноваційної діяльності залежно від цілей управління наведено у праці Л. П. Шацкової [11, с. 50-63].

Федулова І. В. [12] згрупувала витрати на інноваційну діяльність в три групи: витрати на внутрішні та зовнішні дослідницькі проекти; витрати на придбання основних засобів виробництва; витрати на придбання і впровадження нових технологій, маркетинг, рекламу та інші.

Розгалужену та інформативну класифікацію витрат виробництва інноваційної продукції для потреб управлінського обліку представлено О. О. Левіцькою [4]. Вважаємо цю класифікацію корисною для відокремлення в обліку таких важливих етапів життєвого циклу інновації, як виробництво пробної партії дослідних (експериментальних) зразків та масове виробництво для комерціалізації результатів.

Горфинкель В. Я. та Попадюк Т. Г. пропонують в основу класифікації інноваційних витрат закладати розробки, які використовують у розвинених країнах. Зокрема, в США компанії для управління інноваціями використовують класифікацію на основі функціональної ознаки: 1) маркетинговий блок: фірмове найменування і логотип; бренд фірми; товарні знаки; авторські права; маркетингова стратегія; етикетки, упаковки; 2) технічний блок: ділові секрети; формули; пакети технічних послуг і джерела постачання; патенти; технологічні процеси; технології дизайну; технічне навчання; технологічна модернізація; результати випробування машин; креслення устаткування та продукції; конструкторська документація; 3) практичний (управлінський і професійний) блок включає в себе дані про реалізацію продукції; управлінські бази даних; списки споживачів; рекомендації щодо продажу; зв'язки із споживачами [13].

Отже, фахівцями розроблено змістовну теорію визначення складових інноваційної діяльності підприємства за різноманітними класифікаційними ознаками, які доцільно використовувати для побудови обліку інноваційних витрат.

Щодо нормативних засад обліку витрат інноваційної діяльності, то у вітчизняному законодавстві, яке регулює бухгалтерський облік, не існує затвердженої єдиної методології обліку витрат інноваційної діяльності. В розвинених країнах діє спеціальний МСБО 9 «Витрати на дослідження і розробки», у якому викладені основні підходи до обліку інноваційних витрат. В Україні облік витрат інноваційної діяльності розпорочений за різними нормативними документами. Облік поточних витрат інноваційної діяльності здійснюється відповідно до П(С)БО 16 «Витрати», для узагальнення інноваційних витрат періоду передбачено рахунок 941 «Витрати на дослідження, розробки». Облік відповідних капітальних витрат регулюється П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» та П(С)БО 7 «Основні засоби».

Нормативне визначення об'єктів інноваційної діяльності наведено у Законі України «Про інноваційну діяльність». Відповідно до цього закону об'єктами інноваційної діяльності є: інноваційні програми і проекти; нові знання та інтелектуальні продукти; виробниче обладнання та процеси; інфраструктура виробництва і підприємництва; організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру і якість виробництва і (або) соціальної сфери; сировинні ресурси, засоби їх видобування і переробки; товарна продукція; механізми формування споживчого ринку і збуту товарної продукції [1].

Виходячи з наведеного визначення, саме зазначені об'єкти інноваційної діяльності, насамперед, повинні бути об'єктами обліку, за якими має накопичуватись інформація щодо витрат. Але з точки зору облікової методології, наведені у переліку об'єкти не досить конкретні, зокрема, виникають питання: як відобразити в обліку «механізми формування споживчого ринку і збуту товарної продукції», або «інфраструктуру виробництва і підприємництва», або «організаційно-технічні рішення...»? Як сформувати в обліку інформацію про процес формування цих об'єктів інноваційної діяльності? Вочевидь, відокремлення в обліку об'єктів інноваційної діяльності має бути більш конкретним, пов'язаним з чинною методологією відображення витрат за статтями та елементами, які далі деталізуються у межах управлінських субрахунків.

Інша проблема – відокремлення витрат, пов'язаних з інноваційною діяльністю, та витрат з нею непов'язаних. Система фінансового обліку в Україні не дає визначених методичних засад щодо облікового забезпечення процесу створення та використання інновацій: об'єкти обліку інноваційної діяльності не забезпечені відповідними рахунками бухгалтерського обліку; облікова інформація про інноваційні об'єкти формується з використанням загальних рахунків без відображення специфіки інноваційних процесів; на більшості підприємств відсутні реєстри внутрішнього обліку, за допомогою яких можливо відслідковувати економічні показники інноваційної діяльності; у фінансовій звітності відсутні статті, що відображають доходи, витрати та результати інноваційної діяльності підприємства [14, с. 4].

Нормативне визначення поняття «інноваційні витрати» наведено у Методиці приведення механізму аналітично-статистичного спостереження стану інноваційного розвитку економіки у відповідність із стандартами Організації економічного співробітництва і розвитку та ЄС [15]. Відповідно до цього документу, під терміном «інноваційні витрати» розуміють усі витрати, пов'язані з інноваційною діяльністю, а саме: внутрішні дослідження та розробки; зовнішні дослідження та розробки; придбання машин та обладнання, пов'язаних з виробництвом інноваційних продуктів та процесів; придбання патентів та ліцензій, промислових зразків; навчання та маркетингові дослідження. Але ця методика не розкриває порядок формування інноваційних витрат в обліку.

У «Типовому положенні з планування, обліку калькулювання собівартості науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт» [16] передбачено групувати витрати за: видами витрат (елементи, статті); темами і завданнями НДДКР, затвердженими у встановленому порядку, укладеними договорами на розроблення та виконання цих робіт; календарними періодами, протягом яких витрати включаються у собівартість НДДКР (місяць, квартал, рік); місцем виконання НДДКР (відділ, сектор, лабораторія та інші підрозділи організації); джерелами фінансування НДДКР (за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів, коштів замовника, власних коштів організації, за рахунок кредитів).

Як бачимо, рекомендована в Типовому положенні [16] класифікація витрат сформована виходячи з організаційної схеми розподілу ресурсів на НДДКР, зручності для контролю вищестоящими організаціями, а не із потреб підприємства в ефективному управлінні інноваційним процесом залежно від специфіки інновації. Наведене типове положення не відповідає на питання, як саме побудувати облік витрат, який би якісно обслуговував цю потребу.

Для розв'язання цього питання науковці пропонують різні підходи для групування витрат інноваційної діяльності в обліку: використовувати управлінські субрахунки рахунку 941 «Витрати на дослідження і розробки»; використовувати спеціальні субрахунки для обліку НМА, субрахунки витрат на виробництво, витрат, пов'язаних із збутом, адміністративних витрат; відокремлювати спеціальні субрахунки у складі витрат майбутніх періодів, або використовувати рахунок 86 як спеціальний рахунок для обліку інноваційних процесів [17; 18; 19; 20; 21; 22; 23; 24 та ін.].

Всі ці пропозиції мають суттєвий недолік: вони не забезпечують побудову цілісної системи обліку витрат протягом всього етапу життєвого циклу інновацій.

Ефективний облік витрат інноваційної діяльності має поєднувати одночасно облік за об'єктами (видами інновацій) та фазами (процесами) інноваційного циклу: виникнення ідеї, проведення проектно-конструкторських робіт, виготовлення експериментального зразка, серійне виробництво та реалізація нового продукту з визначенням економічної ефективності; витрати на масштабне виведення нової продукції на ринок; формування джерел фінансування наступної інновації.

Також в більшості наведених пропозицій діє, на нашу думку, незручний методичний підхід, коли для побудови управлінського аналітичного обліку витрат застосовують синтетичні балансові рахунки зі створенням субрахунків третього порядку. Це перевантажує та ускладнює ведення синтетичного обліку надмірною деталізацією, роблячи систему аналітичного обліку необґрунтовано складною, громіздкою та недостатньо гнучкою.

Використання для побудови поглибленої аналітики рахунку 941 «Витрати на дослідження, розробки» з введенням різноманітні додаткових субрахунків недостатньо для опису всіх інноваційних процесів, адже рахунки класу 9 «Витрати діяльності» використовують виключно для обліку поточних витрат звітного періоду. Облік капітальних витрат інноваційної діяльності здійснюється поза цим рахунком.

Враховуючи все вищевказане, відокремлення в обліку видів інновації доцільно здійснювати за допомогою кодування в системі управлінських субрахунків. Пропонуємо для здійснення обліку витрат інноваційної діяльності застосовувати рахунки класу 8 «Витрати за елементами», до яких відкривати управлінські субрахунки третього, четвертого та більше порядку, відповідно до наступних принципів:

1. Стратегічним напрямом побудови на підприємстві системи обліково-аналітичної інформації щодо витрат має стати інноваційна спрямованість діяльності.

2. Формування елементів витрат в управлінських цілях необхідно проводити як найдетальніше, згідно з принципами чистоти і одноманітності витрат. Така стаття, як «інші витрати» повинна бути практично відсутньою, вплив її величини на загальну суму витрат має визначатися як несуттєвий.

3. Види витрат повинні відображатися за носіями витрат (місцями виникнення – центрами відповідальності по витратах). Це досягається завдяки використанню усередині рахунку коду носія витрат – підрозділу. Сформований управлінський код витрат має поєднувати необхідні класифікаційні ознаки залежно від цілей управління та особливостей здійснення інноваційної діяльності на підприємстві.

Розглянемо умовний приклад. Необхідно відобразити в обліку витрати високоміцної сталі марки 03Н18К9М5Т на виробництво дослідного зразка «А». Позначивши основний виробничий цех кодом 01, інші цехи – кодом 02, 03, а цех № 7 (умовний номер), який займається виробництвом дослідного зразка кодом 07, отримаємо для елемента матеріальних витрат дослідного зразка код 801-07, який буде відображати місце виникнення витрат (центр відповідальності по витратах). Подальшу деталізацію виду витрачених матеріалів також доцільно відобразити у вигляді коду. Наприклад, сам інноваційний продукт «А» позначимо кодом 5, витрати сталі марки 03Н18К9М5Т визначимо кодом 12, тоді елемент матеріальних витрат за кодом 801-07-5-12 буде означати «витрати сталі марки 03Н18К9М5Т для виробництва дослідного зразка «А».

Отже, облік витрат інноваційної діяльності за допомогою запропонованого підходу буде виглядати наступним чином (табл. 1):

Таблиця 1

Облік витрат інноваційної діяльності

Зміст господарської операції	Д-т	К-т
Витрачено в цеху №7 на виробництво дослідного зразку продукції «А» сталь марки 03Н18К9М5Т	23 801-07-5-12	801-07-5-12 201

Джерело: запропоновано авторами

Запропонований методичний підхід до кодування рахунків восьмого класу дозволяє вбудувати управлінські аналітичні рахунки в систему фінансового обліку без надмірного перевантаження синтетичного обліку при одночасному забезпеченні гнучкості інформативності та оперативності. В умовах використання сучасних ІТ-технологій запропонований методичний підхід до побудови обліку витрат інноваційної діяльності є особливо ефективним. Інформаційні технології забезпечують можливості для систематизації облікової інформації щодо інноваційних витрат за будь-яким елементом коду (за центром витрат, за видом продукції, за елементом витрат тощо) за будь-який період. Це дозволяє значно скоротити час та трудовитрати персоналу на складання додаткових кошторисів, аналітичних відомостей, розрахунків, внутрішніх звітів для забезпечення менеджерів необхідною інформацією щодо витрат інноваційної діяльності для прийняття управлінських рішень.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, за результатами проведеного дослідження можемо констатувати:

1. У вітчизняному законодавстві, яке регулює бухгалтерський облік, на відміну від міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, не існує затвердженої єдиної методології обліку витрат інноваційної діяльності.

2. Науковцями розроблено змістовну теорію класифікації витрат інноваційної діяльності підприємства за різноманітними ознаками, які дозволяють створити повну та цілісну систему накопичення інформації щодо інноваційних витрат для обліково-аналітичного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень щодо інвестиційної діяльності. Але ці теоретичні підходи не отримали достатнього відображення у практичних рекомендаціях щодо побудови управлінського обліку інноваційних витрат.

3. Метою забезпечення необхідної аналітичної інформації щодо витрат інноваційної діяльності доцільно використовувати рахунки восьмого класу, з відкриттям субрахунків третього, четвертого та більше порядку, код яких поєднує необхідні класифікаційні ознаки щодо об'єктів інноваційної діяльності за центрами відповідальності залежно від цілей управління та особливостей здійснення інноваційної діяльності на підприємстві.

Бібліографічний список

1. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.02 р. № 40-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.

2. Маляревский Ю.Д. Проблема оценки информационно-интеллектуальных аспектов деятельности предприятий инновационного типа развития / Ю.Д. Маляревский, С.В. Лабунская, Н.В. Курган // Бизнес Информ. – 2007. – № 8. – С. 17-27.

3. Ліба Н.С. Формування обліково-аналітичного забезпечення інноваційної діяльності / Н.С. Ліба // The Caucasus : [Econometrical and social analysis journal]. – Georgia : Tbilisi, 2014. – 01/02. – С. 27-30 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://oaji.net/articles/2014/349-1398351974.pdf>.

4. Левицька О.О. Концептуальні основи управлінського обліку витрат виробництва на етапах підготовки інноваційного продукту / О.О. Левицька // Наукові записки. Серія «Економіка» : [збірник наукових праць]. – Острого : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2008. – Вип. 10. – Ч. 2. – С. 181-188.

5. Мельничук І.В. Проблеми та перспективи вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення інноваційної діяльності / І.В. Мельничук // Глобальні та національні проблеми економіки : [електронне наукове фахове видання]. – 2015. – Вип. 7. – С. 845-848 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://global-national.in.ua/archive/7-2015/177.pdf>.

6. Пилипенко А.А. Формування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами підприємств та їх об'єднань : [монографія] / А.А. Пилипенко, І.П. Дзьобко, О.В. Писарчук ; [за заг. ред. докт. екон. наук, доцента А.А. Пилипенко]. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. – 344 с.

7. Садовська І.Б. Управлінська звітність та облікове відображення інноваційної діяльності підприємств / І.Б. Садовська // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Вип. 8. – Ч. 2. – С. 233-236.

8. Петухова Т.О. Теоретичні основи організації оцінки витрат підприємства залізничного комплексу на інноваційну діяльність / Т.О. Петухова // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2013. – № 42. – С. 404-407.

9. Гвоздю С.Ю. Підходи до класифікації витрат на інноваційну діяльність / С.Ю. Гвоздю // Технологический аудит и резервы производства. – 2013. – № 6. – С. 20-22.
10. Чиж В.І. Стратегічний управлінський облік інноваційної діяльності / В.І. Чиж, О.О. Мазейкина // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. – 2010. – № 11(153). – Ч. 1. – С. 271-277.
11. Шацкова Л.П. Економічне оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства : дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 / Л.П. Шацкова. – Одеса : Одеський національний політехнічний університет, 2016. – 256 с.
12. Федулова І.В. Оптимізація витрат на інноваційну діяльність / І.В. Федулова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://jml.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/viewFile/2513/2503>.
13. Инновационный менеджмент : [учебник] / [Под ред. В.Я. Горфинкеля, Т.Г. Попадюк]. – М. : Вузовский учебник, 2011. – 460 с.
14. Ковальова О.М. Проблеми обліку інноваційної діяльності / О.М. Ковальова, В.В. Кірсанова, Т.О. Сухарева // Вісник соціально-економічних досліджень : [збірник наукових праць]. – Одеса : ОДЕУ, 2011. – Вип. 41(2). – С. 216-221.
15. Про затвердження Методики приведення механізму аналітично-статистичного спостереження стану інноваційного розвитку економіки у відповідність із стандартами Організації економічного співробітництва і розвитку та ЄС: Наказ Міністерства економіки України від 19.02.2010 № 160 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ts.lica.com.ua/b_text.php?type=3&id=544484&base=1.
16. Типове положення з планування, обліку калькулювання собівартості науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт : Постанова КМУ від 20.07.1996 р. № 830 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/830-96-%D0%BF>.
17. Гришко Н.В. Бухгалтерська модель обліку інноваційних витрат промислових підприємств / Н.В. Гришко, Ю.А. Скубак // Сталый розвиток економіки : [всеукр. наук.-вир. журнал]. – 2013. – № 1. – С. 242-248.
18. Гнилицька Л. Удосконалення обліку витрат на освоєння й розробку нової продукції в приладобудуванні / Л. Гнилицька // Бухгалтерський облік і аудит. – 2000. – № 10. – С. 45-48.
19. Грицай О.І. Напрямки удосконалення обліку витрат на інноваційні процеси / О.І. Грицай // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2010. – № 683. – С. 198-201.
20. Гуріна Н.В. Облік витрат інноваційної діяльності / Н.В. Гуріна // Науковий вісник Ужгородського університету. Економіка. – 2010. – Вип. 29. – Ч. 2. : Удосконалення обліку, аналізу, аудиту і звітності в сучасних умовах глобалізаційних процесів у світовій економіці. – С. 53-57.
21. Кузнецова О.Н. Модель управленческого учета инновационной деятельности предприятия / О.Н. Кузнецова [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.journaldiscussion.ru/publication.php?id=195>.
22. Мельничук І.В. Формування внутрішнього документообігу в процесі створення ефективної системи управління інноваціями / І.В. Мельничук // Економічний аналіз. – Тернопіль, 2014. – № 2. – Т. 17. – С. 160-167.
23. Сазонов Р.В. Проблеми організації обліку витрат інноваційної діяльності та шляхи їх вирішення / Р.В. Сазонов, Є.Ю. Данилов, Є.О. Єгоров // Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. – 2014. – Вип. 11(2). – С. 316-322.
24. Яламова Є.С. Особливості обліку інноваційних витрат / Є.С. Яламова // Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки. – 2010. – № 2. – С. 432-439.

References

1. Verkhovna Rada Ukrainy (2002), *Pro innovatsiynu dialnist* [On innovative activity], Zakon Ukrainy dated 04.07.02 no. 40-IV, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (access date December 01, 2016).
2. Maliarevskiy, Yu.D., Labunskaya, S.V. and Kurgan, N.V. (2007), "The problem of evaluating information and intellectual aspects of the development of enterprises of innovative type", *Biznes Inform*, no. 8, pp. 17-27.
3. Liba, N.S. (2014), "Formation of accounting and analytical support innovation", *The Caucasus : [Economic and social analysis journal]*, no. 01/02, Tbilisi, Georgia, pp. 27-30, available at: <http://oaji.net/articles/2014/349-1398351974.pdf> (access date December 01, 2016).
4. Levytska, O.O. (2008), "Conceptual bases of the administrative account of production costs in preparing innovative product", *Naukovi zapysky. Seriya "Ekonomika" : [zbirnyk naukovykh prats]*, Vydavnytstvo Natsionalnogo universytetu "Ostrozka akademiia", Ostrih, Ukraine, Iss. 10, Part 2, pp. 181-188.
5. Melnychuk, I.V. (2015), "Problems and prospects of improvement of accounting and analytical support innovation", *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky : [elektronne naukov fakhove vydannia]*, Iss.

- 7, pp. 845-848, available at: <http://global-national.in.ua/archive/7-2015/177.pdf> (access date December 01, 2016).
6. Pylypenko, A.A., Dzobko, I.P. and Pysarchuk, O.V. (2011), *Formuvannia oblikovo-analitychnoho zabezpechennia upravlinnia vytratamy pidpriemstv ta yikh obiednan* [Formation of accounting and analytical support cost management of enterprises and associations], monograph, Vyd. KhNEU, Kharkiv, Ukraine, 344 p.
7. Sadovska, I.B. (2014), "Management reporting and registration display innovation activity", *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*, Iss. 8, Part 2, pp. 233-236.
8. Petukhova, T.O. (2013), "The theoretical basis of estimates of the costs of rail complex for innovation", *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, no. 42, pp. 404-407.
9. Hvozdiu, S.Yu. (2013), "Approaches to the classification of expenditure on innovation", *Teoreticheskyy audit i rezervy proizvodstva*, no. 6, pp. 20-22.
10. Chyzh, V.I. and Mazeikyna, O.O. (2010), "Strategic management accounting innovation", *Visnyk Skhidnoukrainskoho natsionalnoho universytetu im. V. Dalia*, no. 11(153), Part 1, pp. 271-277.
11. Shatskova, L.P. (2016), "Economic assessment of industrial enterprises innovation", Diss. Of Cand. Sc. (Econ.), 08.00.04, Odessa National Polytechnic University, Odessa, Ukraine, 256 p.
12. Fedulova, I.V. "Cost optimization to innovation", available at: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/viewFile/2513/2503> (access date December 02, 2016).
13. Gorfinkel, V.Ya. and Popadiuk, T.G. (2011), *Innovatsionnyy menedzhment* [Innovation Management], textbook, Vuzovskiy uchebnyk, Moscow, Russia, 460 p.
14. Kovalova, O.M., Kirsanova, V.V. and Sukhareva, T.O. (2011), "Issues related innovation activity", *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen : [zbirnyk naukovykh prats]*, ODEU, Odessa, Ukraine, Iss. 41(2), pp. 216-221.
15. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy (2010), *Pro zatverdzhennia Metodyky pryvedennia mekhanizmu analitychno-statystychnoho sposterezhennia stanu innovatsiinoho rozvytku ekonomiky u vidpovidnist iz standartamy Orhanizatsii ekonomichnoho spivrobotnytstva i rozvytku ta YeS* [On approval of the Methodology reduction mechanism analytical and statistical monitoring of innovation development of economy in line with the standards of the Organization for Economic Cooperation and Development and the EU], Nakaz Ministerstva ekonomiky Ukrainy dated 19.02.2010 no. 160, available at: http://www.ts.lica.com.ua/b_text.php?type=3&id=544484&base=1 (access date December 02, 2016).
16. Kabinet Ministriv Ukrainy (1996), *Typove polozhennia z planuvannia, obliku kalkuliuvannia sobivartosti naukovo-doslidnykh ta doslidno-konstruktorskykh robot* [Model provision of planning, accounting calculation of the cost of research and development work], Postanova KMU dated 20.07.1996 no. 830, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/830-96-%D0%BF> (access date December 02, 2016).
17. Hryshko, N.B. and Skubak, Yu.A. (2013), "The accounting cost accounting model innovation industry", *Stalyi rozvytok ekonomiky : [vseukr. nauk.-vyr. zhurnal]*, no. 1, pp. 242-248.
18. Hnylytska, L. (2000), "Improvement of cost accounting for exploration and development of new products in instrument", *Bukhalterskyi oblik i audyt*, no. 10, pp. 45-48.
19. Hrytsai, O.I. (2010), "Directions of improvement of accounting expenses on innovation processes", *Visnyk Natsionalnoho Universytetu "Lvivska politehnika"*, no. 683, pp. 198-201.
20. Hurina, N.V. (2010), "Cost accounting innovation activity", *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Ekonomika*, Iss. 29, Part 2: *Udoskonalennia obliku, analizu, audytu i zvitnosti v suchasnykh umovakh hlobalizatsiinykh protsesiv u svitovii ekonomitsi*, pp. 53-57.
21. Kuznetsova, O.N. "The model of management accounting innovation enterprise", available at: <http://www.journaldiscussion.ru/publication.php?id=195> (access date December 02, 2016).
22. Melnychuk, I.V. (2014), "The internal documents in the process of creating an effective system of innovation management", *Ekonomichnyi analiz*, Ternopil, Ukraine, no. 2, Vol. 17, pp.160-167.
23. Sazonov, R.V., Danylov, Ye.Yu. and Yehorov, Ye.O. (2014), "Problems of cost accounting innovation activity and solutions", *Ekonomichni nauky. Seriya: Oblik i finansy*, Iss. 11(2), pp. 316-322.
24. Yalamova, Ye.S. (2010), "Features innovative cost accounting", *Suchasni problemy i perspektyvy rozvytku obliku, analizu ta kontroliu v umovakh hlobalizatsii ekonomiky*, no. 2, pp. 432-439.

Панченко О.М., Воронова Н.В. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мета – надання науково обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення обліку витрат інноваційної діяльності.

Методика дослідження. У процесі дослідження застосовувалися як загальнонаукові, так і специфічні методи пізнання, зокрема: методи логічного аналізу, синтезу, індукції і дедукції (при уточненні змісту поняття «витрати інноваційної діяльності»); метод системного вивчення господарських процесів (при розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку витрат інноваційної діяльності); абстрактно-логічний метод (при узагальненні теоретичних положень, встановленні причинно-наслідкових зв'язків і формуванні висновків та пропозицій).

Результати. Розглянуто підходи науковців до класифікації витрат інноваційної діяльності за різними ознаками. Проаналізовано запропоновані науковцями методичні підходи щодо відображення витрат інноваційної

діяльності в обліку. Обґрунтовано науково-методичні рекомендації по удосконаленню обліку витрат інноваційної діяльності за допомогою кодування рахунків восьмого класу «Витрати за елементами» за класифікаційними ознаками, залежно від цілей управління та особливостей здійснення інноваційної діяльності на підприємстві.

Наукова новизна полягає в обґрунтуванні методичних положень щодо принципів управлінського кодування рахунків восьмого класу відповідно до інноваційної спрямованості діяльності підприємства. Пропонується при кодуванні управлінських рахунків щодо витрат інноваційної діяльності поєднувати класифікаційні ознаки центру відповідальності, статті витрат, виду витрат та інші ознаки на розсуд керівництва залежно від цілей управління та особливостей здійснення інноваційної діяльності на підприємстві.

Практична значущість полягає в тому, що основні положення даного дослідження у формі практичних рекомендацій можуть бути використані суб'єктами господарювання для удосконалення ведення обліку витрат інноваційної діяльності.

Ключові слова: витрати інноваційної діяльності, управлінський облік витрат інноваційної діяльності, класифікація витрат інноваційної діяльності.

Panchenko O.M., Voronova N.V. IMPROVEMENT OF COST ACCOUNTING INNOVATIVE ACTIVITY

Purpose – to provide scientifically based proposals to improve cost accounting innovation activity.

Methodology of research. The study used a general scientific and specific knowledge of methods: methods of logical analysis, synthesis, induction and deduction (at clarifying the meaning of "cost innovation"); method of systematic study of business processes (the development of practical recommendations to improve cost accounting innovation); abstract logical method (with a synthesis of theoretical positions, establishing causal relationships and forming conclusions and suggestions).

Findings. It was considered scientific approaches to classification of expenditure innovation activity on different grounds. Scientists analyzed the proposed methodological approaches to display innovation in cost accounting. Grounded scientific guidelines to improve cost accounting innovation via coding invoices eighth grade "Expenses on elements" for the classifications, depending on management objectives and characteristics of innovation activities in the enterprise.

Originality is a substantiation of methodical provisions on administrative coding principles accounts eighth grade under the innovative direction of the company. Proposed encoding management accounts for expenditures innovation combined classification attributes responsibility center, expenditure, type of costs and other indicators at the discretion of management based on management objectives and characteristics of innovation activities in the enterprise.

Practical value is that the main provisions of the study in the form of practical recommendations can be used by business entities to improve cost accounting innovation.

Key words: cost innovation, management innovation cost accounting, classification of costs of innovation.

Панченко О.М., Воронова Н.В. УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УЧЕТА РАСХОДОВ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Цель – представление научно-обоснованных предложений по учету расходов инновационной деятельности.

Методика исследования. В процессе исследования применялись как общенаучные, так и специальные методы познания: методы логического анализа, синтеза, индукции и дедукции (при уточнении содержания понятий «расходы инновационной деятельности»); метод системного изучения хозяйственных процессов (при разработке практических рекомендаций по совершенствованию учета расходов инновационной деятельности); абстрактно-логический метод (при обобщении теоретических положений, установлении причинно-следственных связей и формировании выводов и предложений).

Результаты. Рассмотрены подходы ученых к классификации расходов инновационной деятельности по разным признакам. Проанализированы предложенные учеными методические подходы по отображению расходов инновационной деятельности в учете. Обоснованы научно-методические подходы по усовершенствованию учета расходов инновационной деятельности при помощи кодирования счетов восьмого класса «Расходы по элементам» по классификационным признакам, в зависимости от целей управления и особенностей осуществления инновационной деятельности на предприятии.

Научная новизна заключается в обосновании методических положений относительно принципов управленческого кодирования счетов восьмого класса по инновационной направленности деятельности предприятия. Предлагается при кодировании управленческих счетов по расходам инновационной деятельности сочетать классификационные признаки центра ответственности, статьи расходов, вида расходов и другие признаки по усмотрению руководства в зависимости от целей управления и особенностей осуществления инновационной деятельности на предприятии.

Практическая значимость заключается в том, что основные положения данного исследования в форме практических рекомендаций могут быть использованы субъектами хозяйствования для совершенствования ведения учета расходов инновационной деятельности.

Ключевые слова: расходы инновационной деятельности, управленческий учет затрат инновационной деятельности, классификация расходов инновационной деятельности.